

कथयतोःसतोः प्राचीं पूर्ववाहिनीं कुरुक्षेत्रे ॥ ३६ ॥ इति प्रथमे टीकायां षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ ततः सप्तदशे राज्ञा कलेर्निग्रह उच्यते तस्यैवं वीर्यभाजोपिवैराग्यं वक्तुमद्भुतम् ॥ १ ॥ हन्यमानं ताड्यमानम् ॥ १ ॥ मृणालं पद्मकंकः तद्धृत्थवलम् भयान्मेहतं मूत्र यंतम् इवेत्यनेन पादावशेषो धर्मो भयान्मूत्रयन्निव प्रतिक्षणं क्षीयमाणांशः तस्याप्यनिर्वाहात्कंपमान इवेति दर्शितम् ॥ २ ॥ धर्मदुष्ठां हविर्दोष्त्राम् क्षामां कृशाम् यवसंतृणम् अत्र सस्यादिप्रसवक्षयाद्विवत्सेव यज्ञाय भावात्कृशा अतएव यज्ञभागमिच्छन्ती पृथ्वीति सूचितम् ॥ ३ ॥ कार्त्तस्वरं सु

तयोरेवं कथयतोः पृथिवी धर्मयोस्तदा ॥ परीक्षिन्ना मराजर्षिः प्राप्तः प्राचीं सरस्वतीम् ॥ ३६ ॥ इति श्रीभागव ते महापुराणे प्रथमस्कंधे पृथ्वी धर्मसंवादो नाम षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ सूत उवाच तत्र गोमिथुनं राजा हन्यमानमनाथवत् ॥ दंडहस्तं च वृषलं ददृशे नृपलांछनम् ॥ १ ॥ वृषं मृणालधवलं मेहतं मि वविभ्यतम् ॥ वेपमानं पदैकेन सीदंतं शूद्रताडितम् ॥ २ ॥ गां च धर्मदुष्ठां दीनां भृशं शूद्रपदाहताम् ॥ विवत्सां साश्रुवदनां क्षामां यवसमिच्छतीम् ॥ ३ ॥ पप्रच्छ रथमारूढः कार्त्तस्वरपरिच्छदम् ॥ मेघगंभीरयावाचा समा रोपितकार्मुकः ॥ ४ ॥ कस्त्वं मच्छरणे लोके बलाद्धंस्य बलां बली ॥ नरदेवोऽसि वेषेण नटवत्कर्मणाऽद्विजः ॥ ५ ॥ कस्त्वं कृष्णो गते दूरं सह गां डीवधन्वना ॥ शोच्योऽस्य शोच्या न रहसि प्रहरन्वधमर्हसि ॥ ६ ॥ त्वं वा मृणालधवलः पादैर्न्यूनः पदाचरन् ॥ वृषरूपेण किं कश्चिद्देवो नः परिखेदयन् ॥ ७ ॥ न जातु पौरवेन्द्राणां दोर्दंडपरिरंभिते ॥ भूत लेऽनुपतंत्यस्मिन् विना ते प्राणिनां शुचः ॥ ८ ॥ मासौरभेयानुशुचो व्येतु ते वृषलाद्भयम् ॥ मारोदीरं बभद्रं ते ख लानां मयि शास्तरि ॥ ९ ॥

वर्णितकृतः परिच्छदः परिकरोयस्य स्वर्णनिबद्धमित्यर्थः सज्जीकृतकार्मुकः ॥ ४ ॥ हंसिघात यसि राजाहमिति चेत्तत्राह नट इव वेषमात्रेण नरदेवोऽसि कर्मणा तु अद्विजः शूद्रः ॥ ५ ॥ अशोच्यान्निरपराधान् रहसियस्त्वं प्रहरन् प्रहरसि सशो च्यः सापराधोऽसि अतो वधमर्हसि ॥ ६ ॥ वृषं प्रत्याह त्वं वाकः स्वयमेव संभावयति किं कश्चिद्देवो वृषरूपेणास्मान् परिखेदयन् वर्त्तसे ॥ ७ ॥ दोर्द ङैः परिरंभिते विधिवत् सुरक्षिते तेशुचः अश्रूणि विना अन्येषामश्रूणि नानुपतंतीति खेदहेतुत्वं दर्शितम् ॥ ८ ॥ एवमुक्ते पुनरपिशोचंतं प्रत्याह भोसुरभेः पुत्रमाशुचः शोकं माकुरु व्येतु अपयातु गां प्रत्याह अंबमातः शास्तरिमयि जीवतिसतिते भद्रमेव अतो मारोदीः ॥ ९ ॥